

EL KINDİ: ABBASİ DÖNEMİ'NİN SAYGIN BİLİM ADAMI

El Kindi, 801-873 yılları arasında Irak'ta yaşamış ve döneminin en önde gelen filozofu olarak ünlenmiştir. Probabilitenin (olasılık kuramı) atası sayılan matematikçi G. Cardano, El Kindi'yi "Orta Çağ'ın en büyük 12 beyninden biri" olarak tanımlamıştı. El Kindi'nin babası, Abbasi Halifesi Harun el Reşit'in üst düzey bir memuruydu. Latince kitaplarda adı Alkindus olarak geçen El Kindi, eğitimi tamamlandıktan sonra Halife Memun tarafından Yunanlı filozofların eserlerinin tercüme edilmesiyle görevlendirildi. Suriyeli tercümanları çevresine toplayan El Kindi; Yunanca yazılmış felsefe, matematik, astronomi ve tıp kitaplarının Arapça'ya çevrilmesini sağladı. Bu kitaplar, onun kendini daha da geliştirmesini sağladı ve Abbasi döneminde bilimin önderlerinden biri oldu. Bu nedenle, bilim camiası tarafından "Arapların Filozofu" unvanıyla anıldı. Memun'un ölümünün ardından kardeşi Mutasım halife olunca El Kindi onun oğluna öğretmenlik yaptı.

El Kindi onuruna, Irak'ta 1962'de bastırılan posta pulu

El Kindi'nin eserleri

El Kindi'nin; 9 mantık, 22 felsefe, 32 geometri, 11 aritmetik, 16 astronomi, 22 tıp, 12 fizik, 5 psikoloji ve 7 adet de müzik kitabı yazdığı biliniyor. Metafizik, kimya, kriptoloji ve müzikle terapi alanlarında da kitap yazan El Kindi çok üretkendi. Tarihçi İbnü'n Nedim, El Kindi'nin 260 kitap yazdığını açıklamış ve onun hakkında "Döneminin en iyisiydi, her alanda bilgisi olan ender biriydi." diye yazmıştı. El Kindi'nin kitaplarının çoğu, iç kargaşalarda ve Moğol istilasında kayboldu. Günümüzde kullanılan rakamlar, El Harezmi ve El Kindi'nin katkılarıyla geliştirildi. El Kindi, rakam sistemi hakkında 4 kitap

yazmıştı. Onun kimya kitapları ve geliştirdiği damıtma tekniği, parfüm üretiminin modernleşmesine öncülük etti. El Kindi, kurşunu altına dönüştürmeye çalışan ilmi simyacılaraya karşı çıktı ve bunun boş bir hayal olduğunu yazdı. Optik kitabı, diğer kitapları gibi Latince'ye çevrildi ve saygın bilim adamı Roger Bacon'a ilham kaynağı oldu. Yazdığı tıp kitaplarında, çeşitli ilaçların dozlarının miktarını açıkladı. Aşırı dozda ilaç vermenin tehlikelerini anlatan ilk kişiydi. Onun döneminde müziğin bilimsel yanı henüz bilinmiyordu. El Kindi, müzik teorisi alanında çalıştı ve kitaplarında bu buluşlarına yer verdi. Müzisyenlerin, iyi bir armoni oluşturmak için birlikte kullanacakları notaların ses aralıklarının uyumlu olması gerektiğini açıkladı. Çok tiz veya çok pes seslerin iyi sonuç vermeyebileceğini vurguladı. Gizli yazışmalardaki şifreleri, frekans analiziyle kırma yöntemini icat etti. Şifrelerin çözümünü anlatan eseri, Süleymaniye Osmanlı Arşivi'ndedir. Bu yöntemde, şifreli mesajın yazıldığı dildeki normal bir metinde her harfin kaç kez kullanıldığı sayılır (frekans). Örneğin Türkçe'de "A" binde 121, "B" ise 25 kez geçer. Ardından şifreli metindeki harflerin kaçar kez kullanıldığı bulunur. Şifreli metinde, en çok kullanılan harf sayılarından metnin hangi dilde yazıldığı anlaşılır. O dildeki harflerin kullanım yüzdesinden, şifreli metnin harf karşılıkları bulunup şifre kırılır. El Kindi, en verimli çağındayken halife seçilen Mütevekkil, ona verilen desteği kesince El Kindi eski üretkenliğini sürdüremedi.

Prof. Dr. Ural Akbulut
ODTÜ Kimya Bölümü